

7.5.2019

EOAK/155/2019

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Esittelijäneuvos Jari Pirjola

MAAHANMUUTTOVIRASTON KÄSITTELYAJAT

1 KANTELU

Kantelija arvosteli Maahanmuuttovirastoa lain vastaisesta viivyttelystä perhesiteeseen perustuvan oleskelulupahakemuksen käsittelyssä. Hän kertoo jättäneensä oleskelulupahakemuksen 17.11.2017, mutta asiaa ei ollut vielä kanteluajankohtana ratkaistu. Kantelijan mielestä oleskelulupahakemus pitäisi lain mukaan ratkaista 9 kuukauden määräajassa, mutta asia oli ollut viireillä kanteluajankohtana jo yli 11 kuukautta.

Maahanmuuttoviraston oman arvion mukaan käsittelyaika tulee olemaan noin 14 kuukautta.

2 SELVITYS

Kantelun johdosta hankittiin Maahanmuuttoviraston selvitys. Saadussa selvityksessä todetaan muun muassa seuraavaa.

Kantelijan tekemän perhesideperusteisen oleskelulupahakemuksen käsittelyaika ylitti ulkomaalaislain 69 a §:ssä säädetyn enimmäiskäsittelyajan. Lopullinen käsittelyaika ei ole vielä selvillä, sillä Maahanmuuttovirastoon ei ole vielä tullut tietoa siitä, että asiassa tehdyn päätöksen tiedoksianto olisi toteutunut. Todennäköisesti käsittelyajaksi muodostunee noin 14 kuukautta. Keskeinen syy pitkälle käsittelyajalle on perhesideperusteisten oleskelulupahakemusten käsittelyn ruuhkautuminen. Lisäksi tässä tapauksessa käsittelyaika on osaltaan pidentänyt myös se, että kyse oli selvästi tavanomaista monimutkaisemmasta asiasta. Kantelijan oleskelulupahakemukseen liittyi seikkoja, jotka vaativat tavanomaista laajempaa selvittämistä ja harkintaa. Esimerkiksi matkustusasiakirjan puuttumisen vuoksi kantelijalta jouduttiin pyytämään kolme kertaa selvitystä, jota tarvittiin ulkomaalaislain 35 §:n mukaisen matkustusasiakirjaedellytyksen arvioimiseksi. Muita asian selvittämistä sekä harkintaa hidastaneita seikkoja olivat kantelijan ja hänen puolisonsa yhdessä asumisessa ilmenneet katkokset, kantelijan epäilty ja todettu toistuva syyllistyminen Suomessa rikoksiin sekä poliisin hänestä aiemmin tekemä karkottamisesitys, jonka Maahanmuuttovirasto oli hylännyt 2014. Kantelijan oleskelulupahakemukseen liittyvien erityispiirteiden vuoksi päätösesityksen laatimiseen tarvittiin kokeneempi virkamies, joita oli tuolloin käytettävissä vain vähän, ja joita samanaikaisesti kuormitti myös uuden henkilökunnan perehdyttäminen.

Edellä mainitut seikat yhdessä johtivat kantelijan hakemuksen pitkään käsittelyaikaan. Suurin vaikutus käsittelyaikaan oli kuitenkin ruuhkautuneella työtilanteella. Sen vuoksi hakemus oli merkittäviä aikoja työjonossa ilman, että hakemusta voitiin aktiivisesti käsitellä.

Maahanmuuttovirasto on tiedostanut perhesideperusteisten oleskelulupahakemusten ruuhkautumisen ja pyrkinyt kohentamaan tilannetta.

Kyseisiä hakemuksia käsittelevää henkilöstöä on vuoden 2018 aikana vahvistettu useilla lisärekrytoinneilla. Viimeksi marras-joulukuussa 2018 työnsä aloitti 13 uutta virkailijaa. Heidän perehdytysvaiheensa jälkeen tilanteen odotetaan selvästi paranevan. Maahanmuuttoviraston ta-

voitteena on saada tilanne vakiinnutettua sellaiseksi, että perhesideperusteiset oleskelulupahakemukset voidaan ratkaista ulkomaalaislain 69 a §:n mukaisessa enimmäisajassa, ja tuo aika ylitetäisiin vain sellaisissa tapauksissa, joihin liittyy kyseisen lainkohdan tarkoittamia poikkeuksellisia olosuhteita. Valitettavasti henkilöstön lisäys ei vielä ehtinyt vaikuttaa kantelijan oleskelulupahakemuksen käsittelyaikaan.

Kantelija arvostelee Maahanmuuttovirastoa käsittelyajan lisäksi myös siitä, ettei hän saanut pyytämäänsä kirjallista vastausta käsittelyaika koskevaan tiedusteluunsa. Maahanmuuttoviraston asiankäsittelyjärjestelmään kirjatusta tiedosta voidaan todeta, että kantelija on ollut virastoon useita kertoja yhteydessä sekä puhelimitse että sähköpostitse. Hänelle on 24.9.2018 kerrottu viraston puhelinasiakaspalvelusta, että hän voi halutessaan pyytää asiaa käsittelevältä yksiköltä aika-arviota kirjallisesti. Tuon neuvon mukaisesti kantelija on 25.9.2018 tiedustellut aika-arviota sähköpostitse ja hänelle on samana päivänä annettu sähköpostitse arvio 1-2 kuukauden käsittelyajasta. Kyseinen arvio ei toteutunut ja 10.12.2018 kantelijalle annettiin uusi arvio, jonka mukaan päätös valmistuisi joulukuun mennessä. Kantelijalle on syyskuun 2018 jälkeen annettu kaksi käsittelyaika-arviota, joista viimeksi annettu miltei toteutui. Molemmat arviot olivat ruuhkautuneen työtilanteen vuoksi suuntaa-antavia ja niihin liittyi väistämättä merkittävää epävarmuutta. Edellä mainittujen yhteydenottojen ja aika-arvioiden lisäksi kantelija on vuoden 2018 alkupuolelta lähtien ollut lukuisia muita kertoja yhteydessä Maahanmuuttovirastoon.

Maahanmuuttovirasto oli marraskuun 2018 lopulla myös yrittänyt tavoittaa kantelijaa hänen jättämänsä soittopyynnön vuoksi. Yhteydenottojensa aikana kantelijalle on annettu mahdollisuuksien mukaan tietoja hänen asiansa käsittelyvaiheesta ja käsittelyn etenemisestä.

3 RATKAISU

Katson Maahanmuuttoviraston menetelleen lainvastaisesti perhesidettä koskevan oleskelulupahakemuksen käsittelyssä. Maahanmuuttoviraston käsittelyaika on ylittänyt ulkomaalaislain 69 a §:ssä säädetyn 9 kuukauden määräajan. Perustelen ratkaisuni seuraavasti.

Ulkomaalaislain 69 a §:n mukaan perhesiteen perusteella tehtyä oleskelulupahakemusta koskeva päätös on annettava hakijalle tiedoksi viimeistään yhdeksän kuukauden kuluttua hakemuksen jättämisestä. Poikkeuksellisissa olosuhteissa päätös voidaan antaa tiedoksi myöhemmin. Poikkeukselliset olosuhteet asian käsittelyn aikana voivat tarkoittaa esimerkiksi poikkeuksellisen vaikeaa tapausta, ulkomailla tapahtuvan suullisen kuulemisen vaatimaa poikkeuksellisen pitkää aikaa taikka lisäselvitysten tai lausuntojen hankkimista. Lisäselvitysten ja lausuntojen hankkimista voidaan pitää poikkeuksellisina olosuhteina vain, jos kyseessä on tavallisesta asian selvittämisestä poikkeava, laajempi tai vaivalloisempi lisäselvityksen tai lausunnon hankkiminen.

Nyt kyseessä olevassa asiassa hakemuksen käsittelyyn on liittynyt asian selvittämistä, joka on liittynyt esimerkiksi matkustusasiakirjaan tai aviopuolisoiden yhdessä elämiseen. Muita asian selvittämistä sekä harkintaa hidastaneita seikkoja olivat saadun selvityksen mukaan kantelijan epäilty ja todettu toistuva syyllistyminen Suomessa rikoksiin sekä poliisin hänestä aiemmin tekemä karkottamisesitys, jonka Maahanmuuttovirasto oli hylännyt 2014.

Asian ratkaisemiseen vaadittiin tästä syystä kokeneempi virkamies, jota kuitenkin kuormitti uuden henkilökunnan kouluttaminen. Kuten Maahanmuuttovirasto itsekin toteaa, suurin vaikutus käsittelyaikaan oli kuitenkin ruuhkautuneella työtilanteella. Sen vuoksi hakemus oli merkittäviä aikoja työjonossa ilman, että hakemusta voitiin aktiivisesti käsitellä. Asiakirjoista käy esimerkiksi ilmi, että oleskelulupahakemus jätettiin 17.11.2017, mutta sen käsittely aloitettiin vasta 8.5.2018.

4 TOIMENPITEET

Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 10 §:n 1 momentin nojalla annan Maahanmuuttovirastolle huomautuksen edellä selostetusta asian käsittelyn viivästymisestä. Tässä tarkoituksessa lähetän Maahanmuuttovirastolle jäljennöksen tästä päätöksestäni.